

Vastaus 8.12.2025 tehtyyn aluevaltuustoaloitteeseen Omaishoidon asiakasmaksut (Eija Kaihila)

Aluehallitus 19.01.2026

7801/00.01.02.02/2025

Valmistelija

Palvelualuepäällikkö Jaana Koinsaari, puh. 040 359 6930

Etelä-Savon hyvinvointialue kiittää tehdystä aloitteesta.

Aloitteessa tuodaan esille, että omaishoidon myöntämisen perusteet ovat viime vuosina tiukentuneet ja että jo alin palkkioluokka vaatii yönaikaista hoivaa. Lisäksi aloitteen tekijä tuo esille, että lakisääteiset omaishoidonvapaat voidaan toteuttaa eri tavoin ja niiden vuorokausihinta on ensi vuonna 13,70 e toteutustavasta riippumatta. Omaishoitajien jaksamisen tukemiseksi hoidettava voidaan sijoittaa pidemmäksi jaksoksi jaksohoitoon omaishoidon vapaiden lisäksi. Aloitteen tekijän mukaan tällöin syntyy tilanne, jossa esim. kolmen vuorokauden omaishoidon vapaista jaksohoidosta veloitetaan kolme kertaa vuorokausimaksu (13,70e/vrk). Esimerkkinä aloitteen tekijä tuo tilanteen, jossa jaksolle hoidettava viedään klo 13 ja haetaan klo 12.30. Mikäli omaishoidon vapaiden jatkoksi jatketaan suoraan jaksohoitoa, veloitetaan siitä ensimmäiseltä päivältä 43,00 euroa 13,70 euron lisäksi. Aloitteen tekijä viittaa asiakasmaksulakiin (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992), mikä ei anna perusteita siihen, että yhdeltä päivältä perittäisiin kahta eri maksua. Lisäksi aloitteen tekijä ehdottaa, että omaishoidon maksut koottaisiin selkeästi omaksi osiokseen, jotta ne olisivat helpommin asiakkaiden ymmärrettävissä.

Aloitteella aloitteen tekijä pyrkii edistämään omaishoitajien ja omaishoidettavien oikeudenmukaista kohtelua ja selkeyttämään asiakasmaksujen perusteita viitaten asiakasmaksulakiin (734/1992) sekä sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksiin, joiden mukaan asiakasmaksujen tulee olla kohtuullisia ja yhdenvertaisia.

Eloisan ikääntyneiden palvelujen omaishoidosta vastaavan palvelualuepäällikön selvitys:

Omaishoitajille maksettavien hoitopalkkioiden määrästä ja alimmista hoitopalkkioista säädetään omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 5 §:ssä. Lain 6 §:n mukaan hoitopalkkioita tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hallituksen esityksen mukaisesti omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n mukaan vuonna 2026 omaishoidon tuen alin palkkio on 530 euroa kuukaudessa ja hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava vähimmäismäärä olisi 966 euroa kuukaudessa 1.1.2026 alkaen.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset määritellään laissa. Hoitoisuusryhmää ja hoidettavan toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne (laki omaishoidon tuesta § 3). Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset eivät ole tiukentuneet viimeisen kolmen vuoden aikana Eloisassa, vaan niitä on tarkennettu. Tarkennusten tavoitteena on ollut palvelutarpeen arvioinnin ja päätöksenteon laadun parantaminen. Omaishoidon tuen päätöksen tekeminen perustuu hoidettavan ja hoitajan monipuoliseen toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Arvioinnissa huomioidaan erityisesti arjessa tarvittavan avun määrä sekä hoidon sitovuus ja vaativuus. Omaishoidon tuen päätöksenteon tukena käytetään terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia lausuntoja sekä muita selvityksiä ja harkintaa. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti kotikäynnillä. Kotikäynnillä keskustellaan sekä hoidettavan että omaishoitajuutta hakevan kanssa.

Ikääntyneiden omaishoidossa asiakasmäärä on pysynyt lähes samana ja peittävyyttä seurataan valtakunnan tasolla. Peittävyyttä seurattaessa seurataan omaishoidon tuen saajien määrää, mutta ei omaishoitajille myönnettyjä palveluita.

Vuoden 2026 Etelä-Savon hyvinvointialueen omaishoidon tuen soveltamisohjeen mukaan alin palkkioluokka ei edellytä säännöllistä yöaikaista hoivaa. Hoidon tarvetta saattaa olla, mutta tarve ei välttämättä ole säännöllistä. Palvelutarpeen arvioinnissa tilanteet katsotaan aina tapauskohtaisesti kokonaistilanne huomioiden ja harkintaa käyttäen. Ylimmässä palkkioluokassa on mahdollisuus neljään vapaaseen kuukaudessa aiemman kolmen vapaa sijaan. Näin tuetaan entistä paremmin sitovimmassa ja raskaimmissa tilanteissa olevia omaishoitajia.

Omaishoidon jaksamisen tukeminen on tärkeää ja vapaiden järjestämiseksi on erilaisia vaihtoehtoja jaksohoidon lisäksi. Kiertävä perhehoito ja perhehoito ovat hyviä vaihtoehtoja niille, joille ne sopivat. Vapaiden pitäminen säännöllisesti tukee omaishoitajan jaksamista parhaiten, sen sijaan että niitä kerrytetään ja sitten kerralla pidetään enemmän. Eloisassa on myös lisätty koko Eloisan alueelle ikäihmisten jaksohoitopaikkoja palveluasumisen yhteyteen.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävistä korvaavista palveluista peritään maksu asiakasmaksulain 6 b §:n säännösten mukaisesti, joiden maksut ovat maksukaton ulkopuolella. Vapaapäivien osalta ei muodostu samalle päivälle kahta eri maksua, koska maksut ovat vuorokausikohtaisia, joten Eloisa noudattaa asiakasmaksulakia.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaiset palvelut perustuvat asiakasmaksulain 6 b §:ään, jossa säädetään omahoitajan vapaan aikaisen palvelun enimmäismaksu. Jaksohoito taas kuuluu asiakasmaksulain piiriin lyhytaikaisena laitos- tai asumispalveluna, jota koskevat omat enimmäismaksut (asiakasmaksulaki 7 c §). Jaksohoidon maksut eivät ole valtakunnallisesti tasamääräisiä, vaan hyvinvointialue voi määrittää maksut, kunhan maksu ei ylitä palvelun todellisia kustannuksia (asiakasmaksulaki 2 §).

Omaishoitaja voi myös pitää lakisääteisen vapaapäivän enintään neljänä alle vuorokauden pituisena jaksena siten, että jaksojen pituus yhteensä ei ylitä 24 tuntia. Vapaapäivästä, joka pidetään useammassa jaksossa, voidaan periä yksi maksu vapaata vuorokautta kohti.

Asiakasmaksu peritään ensimmäisen vapaajakson alkaessa. Esimerkki: kolmen päivän omaishoidon vapaa alkaa maanantaina klo 12 ja päättyy torstaina klo 12. Mikäli omaishoitaja haluaa hoidettavan olevan hoidossa suoraan jatkoksi vielä neljännen päivän, on palvelumuotona jaksohoito, jonka vuorokausihinta vuonna 2026 on 43 euroa / vrk. Tällöin kyseessä ei ole omaishoidon vapaaseen kuuluva jaksohoito. Jaksohoidon laskutus tuollaisissa tapauksissa lähtee kertymään torstaista klo 12:sta perjantaihin klo 12:sta, jolloin tulee täyteen vuorokausi (asiakasmaksulaki 7 c §).

Liite Ikääntyneiden Omaishoidon tuen soveltamisohje 2026 (maksuista selkeä taulukko)

9.12.2025 on selvitetty vielä Hyvil Oy:stä ja saatu vastaus että toimimme oikein liittyen asiakasmaksuihin.

Aloitteessa ehdotettu omaishoidon maksujen kokoaminen selkeästi omaksi osioksi, jotta ne olisivat helpommin ymmärrettävissä, on hyvä ja se toteutetaan. Konsernipalveluissa asiakasmaksuasiakirja kootaan hallituksen ja valtuuston hyväksyttäväksi ja asiakirja on hyväksytty hallituksen kokouksessa 24.11.2025 § 211 ja valtuuston kokouksessa 8.12.2025 § 211. Seuraavaan asiakirjaan kootaan asiakasmaksut selkeämmin omaishoidon osalta. Eloisan www.sivuille voidaan avata omaishoitajien maksut esimerkein, samoin ikäpalvelun asiakkaille tarkoitettuun omaishoidon palveluoppaaseen. Lisäksi kaikilla viranhaltijoilla on neuvontavelvoite myös maksuasioissa, mikäli niissä on epäselvyyttä.

Omaishoitajien ja omaishoidettavien yhdenvertaisuus ja oikeudenmukainen kohtelu kaikissa tilanteissa on tärkeää ja näiden toteuttamista seurataan.

Toimivalta

Hallintosääntö 9.2 §:n 3 kohta

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus merkitsee vastauksen tiedoksi ja lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle, joka toteaa asian loppuun käsittelyksi.

Päätös:

Tiedoksi